



Als ik het woord 'landdag' hoor, moet ik altijd aan gevulde koeken denken. Stapels gevulde koeken in blikken. En aan sprekers, veel sprekers, waarnaar je moet luisteren, om allemaal tegelijk ja en nee te knikken en opgewekt te worden tot het een of ander: strijd voor de goede zaak of bezinning, dat doet het ook altijd zo fijn bij die gelegenheden. Daarom ga ik nooit naar landdagen, want je móét er altijd zoveel.

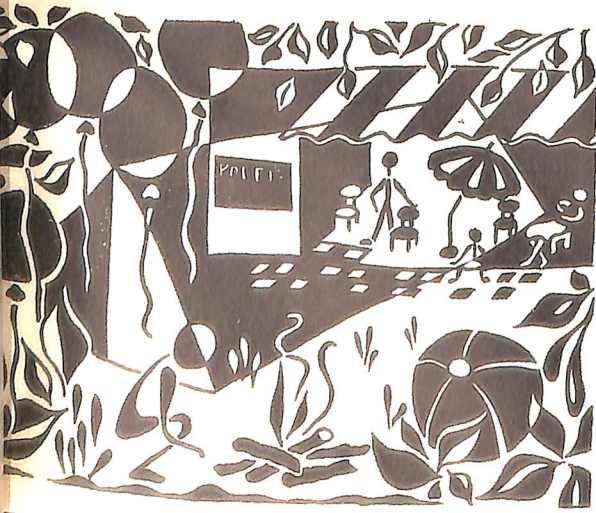
Maar dit jaar hebben ze me gevangen. Ik ga erheen, met het hele gezin, naar het Geuzeneiland in Amsterdam, waar de gemeenschap Tuinsteden-West op 30 mei een landdag organiseert, waar niets hoeft.

Er is wel een programma, dat kunt u allemaal uitvoerig in de laatste In en Om vinden. Voor bezoekers, die met de trein komen, of althans niet per auto, kan ik bijzonder aanbevelen de boottocht van het Centraal Station door oud en nieuw Amsterdam (vertrek van C.S. om 10 uur). Weer eens wat anders dan met de tram of de bus. Wel nu direct opgeven, wie wil varen, evenals de bestelling van het lunchpakket. Vandaag hebben we eens even op dat eiland rondgelopen. 't Is er verrukkelijk. Om de tent op te zetten, bijvoorbeeld, dat moet toch altijd een keer gebeuren voor de zomer en dat is dan een prachtige gelegenheid. Er zijn ook programma's voor de kinderen, maar als u wat oude doeken of gordijnen en wat knijpers meeneemt, heeft het kroost er in een ogenblik een hut van gemaakt, waar ze de hele dag niet meer uit te krijgen zijn. En de 'teeners', die boven het huttenbouwen en spelletjes doen mijlenver verheven zijn, zullen tot hun genoegen bemerken dat er ook aan hen gedacht is.

Wie dat wil, mag mee naar het Gerhardhuis en wie wil, mag naar de heer Pasman luisteren, maar wie er de voorkeur aan geeft, om te blijven praten met die meneer uit Utrecht of die mevrouw uit Rotterdam, omdat je elkaar tenslotte nu ook weer niet iedere dag ontmoet, die mag dat. U bent immers vrij in de randstad!

Eigenlijk moesten we er met ons allen heen, vind ik. Wat let ons, dan zien we elkaar weer eens, we leren nieuwe mensen kennen, we maken eens een praatje met deze en gene en we treden eens buiten onze eigen gemeenschap.

Bovendien, we kunnen ze in de Tuinsteden eenvoudig niet met al die gevulde koeken laten zitten, want die zijn er, dat kan niet anders! Blikken vol.



Omroepakkoord en H.V.

HET ZAL NOG WEL enige tijd duren voor het akkoord ten aanzien van het radio- en televisiebeleid, waarop de nieuwe regering van KVP, PvdA en ARP tot stand kwam, in uitgewerkte vorm, in een ontwerp van Wet, aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden.

Als de regering niet bereid is om voor de periode tot het tot stand komen van een wetelijke regeling aan het Humanistisch Verbond als *oude* gegadigde eigen zendtijd toe te kennen, zal dus nog wel enige tijd de onbevredigende situatie bestendigd worden, dat het Verbond voor zijn radio- en televisieuitzendingen gast is van enkele bestaande omroepverenigingen. Wat de radio betreft van VARA en AVRO, wat de televisie betreft van de VARA alleen. Het Verbond is deze omroepverenigingen – en in het bijzonder de VARA die dit reeds van 1946 af doet – grote dank verschuldigd voor deze gastvrijheid. Ze werd verleend in een periode dat het Verbond nog aan het begin stond van de strijd om de erkenning in de nederlandse volksgemeenschap van het humanisme als volwaardige levensovertuiging. Zowel voor het Verbond als voor de betrokken omroepverenigingen is deze situatie echter onbevredigend. Niet alleen omdat het gast-zijn toch uiteraard enige beperking van vrijheid met zich brengt, maar vooral omdat al te gemakkelijk door buitenstaanders de gast geacht wordt het standpunt van de gastheer in alle opzichten te delen, en omgekeerd. En het Verbond is nu eenmaal evenmin een socialistisch Verbond, als de VARA een humanistische omroepvereniging is. Tot nu toe heeft het Verbond dan ook regelmatig op alle mogelijke wijzen bij regering en volksvertegenwoordiging aangedrongen op het verlenen van eigen zendtijd aan het Verbond, aanvankelijk alleen voor radio-uitzendingen, sinds 1962 ook voor televisie. Het slepende blijven van het definitieve omroepbestel – het omroepbestel is na de twee-

de wereldoorlog nog steeds gebaseerd op ministeriële beschikkingen en koninklijke besluiten – gaf tot nu maar al te gemakkelijk de gelegenheid het Humanistisch Verbond met kluitjes in het riet te sturen.

HET NIEUWE AKKOORD waarop de regering Cals zich baseert, geeft verschillende mogelijkheden voor nieuwe gegadigden voor zendtijd. In de eerste plaats nieuwe omroeporganisaties, waarvoor een ledental van 15.000 (radio) respectievelijk 10.000 (televisie) nodig zou zijn om zendtijd te verkrijgen, terwijl binnen twee jaar een ledental van 100.000 vereist zou zijn om deze zendtijd te behouden. Het zou voor het Verbond misschien niet eens onmogelijk zijn om op deze basis een omroeporganisatie op te richten en groot te maken. Maar het wenst geen volledige omroepaak te vervullen, terwijl een poging daartoe ons ook in een concurrentiepositie zou brengen tot de niet-confessionele omroeporganisaties (VARA en AVRO) en dit zou met het oog op de van die zijde verleende gastvrijheid toch wel een heel wonderlijke figuur zijn.

Het Verbond is tevreden met een toewijzing van een beperkte wekelijkse zendtijd op gelijksoortige wijze als nu aan IKOR (Interkerkelijk Overleg in Radio-aangelegenheden) en CVK (Convent van Kerken inzake Radiodiensten) zendtijd wordt toegewezen. Op gelijksoortige wijze, immers voor een gelijksoortig doel. Over deze mogelijkheid wordt in het omroepakkoord, zoals het gepubliceerd is, niet gesproken. Wel is in de mogelijkheid voorzien om een beperkt deel van de zendtijd toe te wijzen aan nieuwe gegadigden die geen volledige omroepaak nastreven. Indien het Humanistisch Verbond zich hierop zou beroepen, zou het met Radio-Volksuniversiteit, resp. met Teleac en Socutera in één schuitje zitten.

(zie verder pag. 3)

**Uitgave van het Humanistisch Verbond – Verschijnt om de veertien dagen
20e jaargang no 10 – 15 mei 1965**

Kritisch allerlei

door R. de la Rie

Anderhalve eeuw bestaat de Militaire Willemsorde, een onderscheiding wegens heldhaftig gedrag, die in al die jaren aan 6.198 mensen werd uitgereikt, van wie er nu nog 145 in leven zijn. Er zou geen aanleiding zijn over dat feit juist in deze rubriek te schrijven, wanneer Het Parool niet mijn aandacht had gevestigd op de tekst van de eed die moet worden afgelegd bij het in ontvangst nemen van het Ridderkruis. Het verhaal vermeldt niet of er een alternatief bestaat voor die eed, of men bij voorbeeld ook een belofte kan afleggen, maar sinds kolonel Borg-houts onthullingen (M. en W. van 17 april) weten we, dat ware heldenmoed toch alleen maar in het christelijk volksdeel voorkomt. De eed op zichzelf geeft trouwens al aanleiding tot enige overpeinzing. De tekst daarvan luidt:

'Ik beloof en zweer mij als een getrouw en wakker Ridder te zullen gedragen, mijn leven altoos veil te zullen hebben voor Koning en Vaderland en door al mijn vermogen mij steeds trachten waardig te maken de onderscheiding mij door den Koning toegestaan. Zo waarlijk helpe mij God almachtig.'

Het afleggen van die eed is alleen niet noodzakelijk voor buitenlanders, omdat van hen moeilijk kan worden verwacht, dat zij zich onder alle omstandigheden voor Nederland zullen inzetten. De vraag die daarbij bij mij opkwam, is, of men dat dan van een Nederlander wel altijd kan verwachten. Is het zedelijk wel geoorloofd van iemand te eisen, dat hij belooft 'altoos' (dat is: onder welke omstandigheid dan ook) niets minder dan zijn leven veil te hebben voor Koning en Vaderland? Zijn er geen omstandigheden denkbaar, waarin de overheid van datzelfde vaderland (want wie anders kan het bevel geven dat leven in de waagschaal te stellen?) een onjuiste beslissing neemt of zelfs maar een beslissing die voor de betrokkene moreel onaanvaardbaar is? Stel dat wij eens wat minder constitutioneel denkende vorst zouden krijgen dan onze huidige koningin, stel dat wij het slachtoffer zouden worden van een fascistische dictatuur, wat moet je dan als drager van de Militaire Willemsorde? Ik vind die eed maar een hachelijke zaak.

Uitgerekend de KRO overkwam het, dat haar televisieploeg in Spanje werd gearresteerd en twaalf uur gevangen gehouden werd zonder aanklacht, om haar het maken

van filmopnamen van stakende arbeiders of betogende studenten te beletten. Drs. Daniël de Lange, wie dit avontuur overkwam, liet in De Nieuwe Linie weten, dat hij het geval niet zo belangrijk vond, maar:

'Het is te gek om los te lopen, dat men twaalf uur wordt vastgehouden zonder contact met de buitenwereld, zonder ook maar enige verwijzing naar wetten of verordeningen die men zou hebben overtreden. Het is te gek om los te lopen, dat men vervolgens op even vage gronden wordt vrijgelaten als men is gearresteerd, en daarna bij mondelinge mededeling van een onbekende (niemand heeft zijn naam of functie genoemd) het land wordt uitgezet. Het is te gek om los te lopen in een beschaafd land. En Spanje is een beschaafd land. Elk gesprek met een normaal mens, van welke klasse ook, levert daarvoor het overtuigend bewijs.'

Zou de heer De Lange voor het eerst van mij moeten vernemen, dat dat land lijdt onder een op zijn zachtst gezegd minder beschaafd regiem? Of behoren die gezagsdragers niet tot de 'normale' mensen die hij gesproken heeft? Wat is eigenlijk zijn criterium voor 'een beschaafd land'?

Over beschaving gesproken; in Het Centrum lees ik:

'Een Amsterdamse vrouw, die vorig jaar naar een krant een ingezonden brief stuurde tegen rassendiscriminatie in de hoofdstad, krijgt sindsdien dreigbrieven. De politie zal een onderzoek instellen. Het gaat om de 30-jarige mevr. Henny van Breemen-Strijk. Zij was in augustus zo getroffen door het bericht dat kleurlingen niet meer werden toegelaten in een dancing, dat zij in de rubriek Maar meneer van Het Parool fel protesteerde. Een onbekende is toen achter haar adres gekomen en stuurde haar sindsdien regelmatig knipsels over rassenrellen in het buitenland met het bijschrift: 'We zullen je wel weten te vinden.' Ook telefonisch is mevrouw Van Breemen enkele malen bedreigd.'

Frisse jongens, die negerhaters, antisemieten, bestrijders van mensen met blonde haren of grote oren en wat al niet. Als wij ons maar willen realiseren, dat dat niet alleen gekken zijn in Amerika of Zuid-Afrika.

Een nieuwe brochure over Zuid-Afrika heeft zich gestapeld op de vele aanklachten tegen de apartheidspolitiek en de motivering daarvan. Het is een geschrift van

de stichting Studentencomité Zuid-Afrika, dat op grond van een aanzienlijk aantal feiten stelling neemt tegen Verwoerds idealen en meer nog tegen zijn praktijken. Het geeft bovendien een goede indruk van het verzet tegen de uitzichtloze rassendiscriminatie in de Unie zelf, met name aan de universiteit van Witwatersrand. De gescheiden studie met een aanzienlijke discriminatie van de gekleurden (die bij voorbeeld geen ingenieur kunnen worden en slechts op één plaats in dat enorme land een medische school kunnen bezoeken) is zeker geen uitvinding van de mannen der wetenschap. Ofschoon er natuurlijk uitgebreide literatuur over Zuid-Afrika bestaat, is dit comité gebleken, dat er ook behoefte bestaat aan informatie in het kort. Welnu, wie die behoefte ook kent (of wie die zelf niet zo heeft, maar het comité graag wil steunen), kan een exemplaar van de brochure Zuid-Afrika bestellen door overmaking van f 1,25 op postgiro 36 33 79 ten name van de Stichting Studentencomité Zuid-Afrika in Amsterdam.

Welke lugubere praktijken er nog mogelijk zijn in sociaal achterlijke landen, temeer als die een toevluchtsoord zijn voor de mensenmartelaars uit de tweede wereldoorlog, blijkt uit een berichtje in het Utrechts Nieuwsblad over een afzichtelijk bedrijf in Venezuela:

'Het ministerie voor volksgezondheid, heeft de politie ervan in kennis gesteld, dat ontvoerde kinderen naar een naburig land, vooral naar Columbia, worden gebracht, waar zij door een Duitser, een ex-nazi, wetenschappelijk worden verminkt. Daarna worden de slachtoffers weer naar Venezuela teruggebracht, waar zij voor bedelen worden opgeleid. In tenminste één geval is het bewijs voor deze

praktijken geleverd. Een dochter-tje van een bekend zakenman, dat op geheimzinnige wijze was verdwenen, werd enkele maanden later in de Columbiaanse stad Pamplona teruggevonden met twee verminkte handen. Het kind werd aangetroffen bij een beruchte figuur, die door de justitie werd gezocht.'

In wat voor wereld leven wij toch eigenlijk?

Over de Italiaanse filmer Jacopetti (u weet wel, van Mondo Cane) lees ik in het Algemeen Handelsblad, dat hij is aangeklaagd door een Italiaanse officier van justitie, op beschuldiging te hebben toegestaan, dat drie Kongolezen voor zijn camera werden neergeschoten. Het verhaal wil, dat hij naar Kongo trok ter voorbereiding van zijn film Afrika Addio (Vaarwel Afrika) en dat hij daar in contact kwam met een groepje van de befaamde blanke huurlingen van Tsjombe, die wel bereid bleken ter wille van enige fraaie opnamen een paar van die zwarten neer te schieten. Drie jonge, ongewapende Kongolezen werden daarop gevangengenomen en neergeschoten, terwijl Jacopetti gereed stond om de opname te maken. Op de dag van de aanklacht kwam al Jacopetti's verweer: de communisten trachten mij kapot te maken. Wat 'de communisten' daar voor heil in mogen zien, vermeldt hij er maar niet bij, maar zo'n 'argument' doet het altijd goed in Italië (hier trouwens ook nog maar al te vaak). Wij moeten er ons dan evenwel niet zo over verbazen, als straks het ontwakende Afrika diezelfde communisten niet onwelwillend gezind blijkt te zijn. En dat men aan de blanken niet de meest menslievende gevoelens toeschrijft, is met dit soort vertegenwoordigers ook niet zo erg verbazingwekkend.

BRANDING

Branding, die eeuwig op een doortocht wacht, sloeg nimmer stiller dan voor deze stranden, de kleine baai, waarin ik gisteren landde, flonkert van lampen in den zomernacht.

Onder de maan door zeilt een sneeuw wit jacht, aan beide masten hangt een ster te branden. Muziek aan boord, een zachte sarabande, een serenade aan den nacht gebracht.

Het schip zeilt verder en nu branden boven de zee alleen de sterren en de maan, de baai wordt donker want de lampen dooven,

ik hoor alleen de branding in den nacht, zij breekt zoo stil, dat ik mijn hart hoor slaan, branding, die eeuwig op een doortocht wacht.

Eric van der Steen

Uit 'Controversen' - C. A. Mees, Santpoort 1938

Omroepakkoord en H.V.

(vervolg van pagina 1)

Het wil ons voorkomen, dat dit niet juist zou zijn. Als levensbeschouwelijke organisatie, als 'genootschap op geestelijke grondslag' menen wij dat het Verbond recht heeft op zendtijd op gelijksoortige wijze als de kerkgenootschappen. Dat werd ook ingezien door de commissie-Scholten, die in 1963 haar rapport over de radio- en televisiewetgeving uitbracht, en die adviseerde dat zendtijd toegewezen diende te worden aan:

a. kerkgenootschappen; b. genootschappen op geestelijke grondslag; c. politieke partijen; d. gegadigden die zich uitsluitend ten doel stellen uitzendingen te doen, verder te noemen 'omroeporganisaties'; e. andere gegadigden, die de omroep slechts als nevenactiviteit bedrijven; f. samenwerkingsorganen; g. overheidsorganen.

TEN AANZIEN VAN de genootschappen op geestelijke grondslag vermeldt het rapport van de commissie-Scholten: 'De positie die de genootschappen op geestelijke grondslag zich in de huidige tijd verwerven op verschillende terreinen van het maatschappelijke leven, naast die van de kerkgenootschappen, brengt naar het oordeel van de commissie mee, dat ook deze genootschappen in aanmerking komen voor afzonderlijke vermelding als gegadigden voor zendtijd. Evenals in de hierboven omschreven gevallen (d.w.z. politieke partijen, kerkgenootschappen), ware ook hier te volstaan met een zeer algemene bepaling in de wet, terwijl in een uitvoeringsmaatregel nader kan worden aangegeven, welke genootschappen op grond van deze bepaling voor zendtijd in aanmerking komen.'

De opvatting die ten grondslag schijnt te liggen aan het nieuwe omroepakkoord, n.l. de combinatie van de hiervoor onder b. en e. vermelde groepen tot één categorie, lijkt een stap terug ten opzichte van het standpunt van de commissie-Scholten. Het is ook niet in overeenstemming met de opvatting dat aan de genootschappen op geestelijke grondslag dezelfde faciliteiten van overheidswege dienen te worden gegeven als aan de kerkgenootschappen, welke opvatting thans in brede kringen van het nederlandse volk aanvaard wordt. Te verwijzen valt zowel naar de beslissingen terzake van de wet tot regeling van het Voortgezet Onderwijs (Mammoetwet) en terzake van de humanistische geestelijke verzorging in de strijdkrachten, als naar de uitspraak van de Generale Synode van de Nederlands Hervormde Kerk in de nota Kerk en Humanisme en naar uitlatingen terzake van katholieke zijde.

ANDERS DAN bij de geestelijke verzorging in de strijdkrachten of het humanistisch vor-

gingsonderwijs kan het behoefte-element echter in dit geval niet gehanteerd worden om toch nog ergens iets in te voegen, dat mogelijk niet discriminatief bedoeld is, maar toch door het Verbond als zodanig wordt gevoeld. Immers de radio-uitzendingen in de rubriek Geestelijk Leven hebben sinds lang bewezen in een reële behoefte te voorzien. Zij hebben een luisterdichtheid die van gelijke orde is als de best beluisterde uitzendingen van kerkelijke zijde, zoals een NIPO-rapport van 1959 heeft aangetoond. Daarbij – en dat is toch ook niet onbelangrijk – bleek tevens dat voor de buitenkerkelijken de kerkelijke uitzendingen vrijwel geen betekenis hebben en dat door deze groep van het totaal van de levensbeschouwelijke uitzendingen vrijwel alleen de rubriek Geestelijk Leven beluisterd wordt. De relatief grote belangstelling voor de radio-uitzendingen

van het Verbond blijkt ook uit het verrassend grote aantal reacties op deze uitzendingen, vergeleken bij die op andere uitzendingen van vergelijkbaar karakter. Het laatste lijkt ook bij de televisie-uitzendingen van het Humanistisch Verbond het geval te zijn, zelfs in het huidige experimentele stadium.

Wij blijven dan ook van mening – en die mening is niet anders dan die welke in 1954, na de indiening van het ontwerp van wet tot regeling van de omroep, aan de huidige minister-president, toen minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, ter kennis gebracht werd – dat genootschappen op geestelijke grondslag als afzonderlijke categorie naast de kerkgenootschappen recht hebben op eigen zendtijd, zowel voor radio als televisie.

Het lijkt ons voor een regering, die nadrukkelijk verklaart dat haar beleid zal worden gedragen door de geestelijke waarden die in christendom en humanisme tot uiting komen, een eerezaak om dit tijdens haar regeringsperiode te realiseren.

B. J. Max

Geboeid, maar niets wijzer

Met vrij veel andere mensen heb ik de hebbelijkheid om best-sellers niet te begeren. 'De kloppende deur' keek ik in, veertien jaar na het verschijnen; 'Ik, Jan Cremer' ken ik niet en ook 'Honest to God' is mij nog steeds onbekend. Het is geen opzet; het is ook niet helemaal zo dat ik mij als Léautaud in de boeken van vroeger meer 'thuis' voel. Ik ga er gewoon onnozel omheen.

Er komt bij dat ik er achteraf nog nooit spijt van heb gehad. De populaire, wegvliegende boeken, die het gesprek van de dag vormden, vallen me altijd tegen. De meeste lees ik maar half. Nu heb ik hier een boekje te bespreken – 'Bezwaren tegen het christendom' – dat in het zog van 'The Honest to God-debate' meedrijft. En ik moet zeggen dat ik het wel geboeid heb uitgelezen maar... er is niets nieuws in. Onder het lezen heb ik mij steeds afgevraagd: dachten deze theologen nu dat dit de 'bezwaren tegen het christendom' zijn? Ze roeren wel allerlei bezwaren aan: het hardnekkig dogmatisme, het na eeuwen verketteren toch herroepen, het huichelachtige van de lippendienst, de bijbelkritiek, de wanhopige pogingen om geloofsovertuigingen toch wetenschappelijk te legaliseren etc. etc. En zo nu en dan klinken in dit boekje behagelijk frisse opdoanders tegen vermoldde heilige huisjes.

Maar door het hele boekje heen voel ik dat er een geweldig misverstand heerst. Het boekje is bepaald niet hoofdzakelijk voor eigen parochie geschreven. Er steekt een wervende toon in, gericht op hen die buiten staan. En in dat opzicht laat het me volkomen koud. 't Belangrijkste bezwaar – ons ongelooft – wordt niet geraakt. Maar men kan zeggen: dat is geen bezwaar, dat is een onvermogen tot dit geloof, een afwezigheid. Goed, dan het op één na belangrijkste

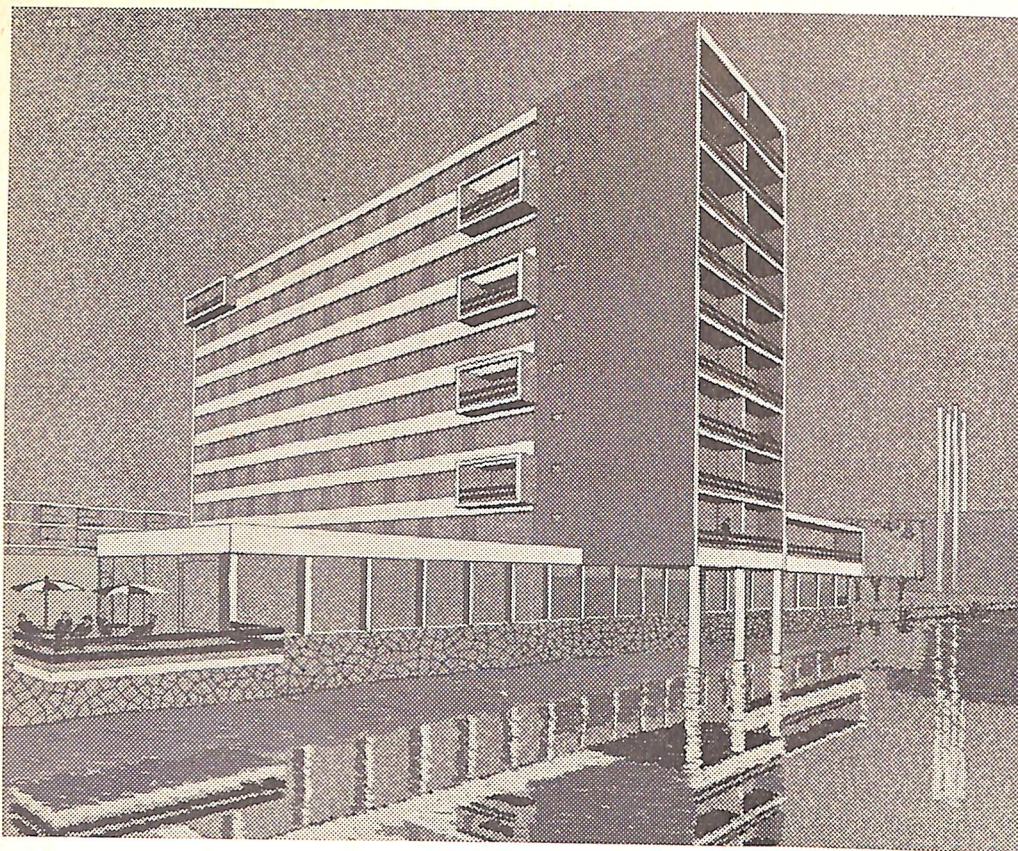
bezwaar: er wordt zelfs geen poging gedaan om het geloof als zodanig, niet verstandelijk, maar redelijk te legitimeren. En daar sluit zich het op twee na belangrijkste bezwaar bij aan: er wordt geen ogenblik aan gedacht om voor ons die buiten staan de onoverzienbare reeks van inkonsekventies, die in de redeneringen van deze gelovigen aan de oppervlakte drijven, te verklaren of zelfs maar toe te lichten.

Om één voorbeeld te noemen. In het meest levendige stuk van dit boekje – het opstel van H. A. Williams – staat vast: het geloof in God, de Almachtige, wiens zoon op aarde kwam, die stierf voor de zonden der mensheid. Maar niet gehinderd door enige herinnering aan deze vooropstellingen relativeert de schrijver dan verder vrijwel alles wat in de lijn van dit geloof toch min of meer overeind zou moeten staan. De schuldgevoelens, ongespecificeerd of het nu religieuze of incidentele zijn; het gezag van de bijbel, de overlevering van Jezus Christus, de kerk – alles wordt losgewoeld, met citaten uit dezelfde bijbel, die voor de afwisseling nu dan gebruikt wordt met een gebaar van gezag.

Het christendom waarvan Williams getuigt blijkt – als ik hem aan zijn woorden mag houden – niets anders te zijn dan een warme afhankelijkheid aan een bloemlezing van wijsheden die hij op eigen gezag heeft vergaard uit de ongelijksoortige overleveringen van de geschiedenis van het godsgeloof. Men moet het wicket wel laten staan als men vraagt of er geworpen wordt.

P. Spigt

'Bezwaren tegen het christendom' – door D. M. Machinon, H. A. Williams, A. R. Vidler, en J. S. Bezzant. Vertaling O. Valk – Uitg. Bruna & Zoon, Utrecht.



Ontwerp bejaardencentrum THURLEDE te Schiedam. Architecten: Spruyt en Den Butter

De menselijke band in de muzikale lespraktijk

Het nemen van muziekles schept een situatie waarin de verhouding van leerling tot leraar pas het maximale resultaat kan opleveren bij een boven het feitelijke, verplichte ontwikkelen van het talent uitstijgende menselijke aansluiting. Hiermee bedoel ik een over-en-weer-contact van begrip voor elkaars menselijke problemen en van waardering voor de onderlinge tegenstellingen. Deze menselijke aansluiting is juist in de muzikale opvoeding zo onmisbaar omdat muziek behoort tot het gebied van de meest individuele expressie der meest individuele emoties!

Ik zou mij best kunnen voorstellen dat een taal- of rekenles goed wordt gedoceerd en dat een zakelijke transactie bij de kruidenier allerprettigst verloopt zonder dit peilen van elkaars mens-zijn. Maar de pianoleraar die zich slechts dor 'aan de nootjes' houdt zonder emotioneel betrokken te raken bij het (doen) vorderen van zijn leerling geeft eigenlijk een min of meer veredelde les in... machineschrijven!

Twee schijnbaar weinig daarmee verband houdende meningen illustreren reeds het hierboven gestelde: a) de toewijding en de kwaliteit van het muziekles-geven aan amateurs, luisteren niet zo nauw als de toewijding en de kwaliteit van het lesgeven aan vakleerlingen; b) de muziekles voor een kind moet minder kosten dan die voor een volwassene.

Beide meningen stammen uit de sfeer van het kortzichtig, louter zakelijk muziekles-contact. Want (a) in elke niet met de uiterste nauwgezetheid en met een niet boven geld verdienen uitgaand verantwoordelijkheidsgevoel gegeven mu-

ziekles mist de muzikleraar het respect voor de muzikale individualiteit van diens leerling; en (b) juist het vormen van de basis voor de gehele verdere muzikale ontwikkeling, dus het lesgeven aan muzikaal beginnende kinderen, vereist een bijzondere pedagogische kundigheid en een speciale geschiktheid voor menselijk contact!

De muzikleraar die tekort schiet in belangstelling voor een bepaalde leerling 'die toch geen talent heeft' mist die menselijke aansluiting ten enenmale, en is bovendien zo dom om niet te beseffen dat letterlijk iedereen iets redelijks kan bereiken in muziek, evenals iedereen kan leren om in ABN (algemeen beschaafd nederlands) een redelijk opstel te maken.

Maar juist bij de muziekles speelt daarboven uit het zich oriënteren naar de individualiteit van de leerling een doorslaggevende rol. Typische leerling-weerstanden, zoals vergeetachtigheid of zich snel verongelijkt voelen, moeten tussen leraar en leerling kunnen worden uitgepraat - zo ontstaat een band van menselijk vertrouwen waardoor de geestelijke ontspanning wordt bereikt om deze weerstanden en hun remmende werking op te kunnen heffen.

Bij muzikale vakstudenten wier beroepssucces mede afhangt van innerlijke ontspanning (en dus mede: van het beheersen van levensproblemen) lijkt het mij noodzakelijk dat in de opleiding de *totale mens* is betrokken. D.w.z. de mens die ook in de buiten-muzikale gebieden van zijn innerlijk menselijke weerklink kan vinden bij zijn leraar.

Leo Hoost

Huisvesting voor bejaarden

Na de tweede wereldoorlog kan men in vrijwel iedere krant of tijdschrift regelmatig iets lezen over 'het bejaardenvraagstuk'. Men vraagt zich dan wel eens af of er vroeger geen bejaardenprobleem was en of men daarvan nú terecht kan spreken. Gelden voor de bejaarden niet dezelfde nijpende problemen als voor andere groepen van de bevolking? Om er enkele te noemen: gebrek aan geschikte woonruimte, geldontwaarding, onvoldoende medische voorzieningen.

Er zijn naar mijn mening twee oorzaken die er toe geleid hebben de zorg voor de bejaarden als een probleem te gaan zien:

a. de gemiddelde leeftijd van de Nederlander is in de laatste honderd jaar sterk toegenomen: in 1850 had een pasgeboren jongen de kans gemiddeld ruim 36 jaar te worden en een pasgeboren meisje 38½ jaar. In 1950 waren deze cijfers voor mannen 70,6 jaar en voor vrouwen 72,9 jaar. De verbeterde toestanden op hygiënisch en sociaal gebied en de enorme vooruitgang van de medische wetenschap hebben daartoe in belangrijke mate bijgedragen. De toeneming van het aantal bejaarden blijkt uit het volgende overzicht:
1909 - 358.000 of 6,1 pct van de totale bevolking
1960 - 1.040.000 of 9,1 pct van de totale bevolking
verwachting 1980 - 1.900.000 of 13 pct van de totale bevolking.

b. Vroeger werden bejaarden, die niet meer in staat waren zelfstandig te leven, veel meer dan thans geholpen en/of gehuisvest door familieleden, vrienden of burens. Nu acht men het, mede door de enorme vlucht die de sociale voorzieningen op ander gebied genomen hebben, een vanzelfsprekende zaak dat de overheid het particulier initiatief behulpzaam is bij het treffen van voorzieningen voor die bejaarden, die zich niet langer zelfstandig kunnen handhaven.

In kerkelijke kringen bestond al vroeg het besef dat de oudere mens, vaak arm en behoeftig door het ontbreken van pensioenregelingen, gehuisvest en verzorgd diende te worden, als hij niet meer in staat was voor zichzelf te zorgen. Zoals op menig ander gebied waren er echter voor de niet-kerkelijken geen voorzieningen in de particuliere sector. Zij waren aangewezen op de oudelieden-gestichten van de gemeenten of op kerkelijke instellingen.

Kort na de laatste wereldoorlog heeft de toenmalige Vrijdenkersvereniging De Dageraad (thans Vereniging tot Bevordering van Zelfstandig Denken 'De Vrije Gedachte') de A.H. Gerhardstichting opgericht. Na enkele jaren trad ook het Humanistisch Verbond tot deze stichting toe. In 1958 werd met de hulp van de Nederlandse Centrale voor Huisvesting van Bejaarden het A.H. Gerhardshuis in Amsterdam gebouwd.

Het Humanistisch Verbond en de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk 'Humanitas' hebben in 1960 samen met De Vrije Gedachte de A.H. Gerhardstichting herdoopt in Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden met als doelstelling:

'het bevorderen van de totstandkoming van bejaardentehuizen op humanistische grondslag, in het bijzonder ten behoeve van bejaarden, die geacht willen worden niet tot enig kerkgenootschap te behoren.'

Daarmee hadden de humanistische organisaties een apparaat in het leven geroepen, dat daadwerkelijk zou gaan proberen de geweldige achterstand op het gebied van een verantwoorde huisvesting en verzorging van buitenkerkelijke bejaarden in te lopen.

Welnu, in twintig plaatsen zijn initiatieven genomen om tot de stichting van een bejaardentehuis te komen, te weten in: Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam (4x), Dordrecht, Den Haag, Haarlem, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Middelburg, Nijmegen, Schiedam, Utrecht, Velp, Wageningen, Winterswijk, Zaandam, Zeist, Zutphen.

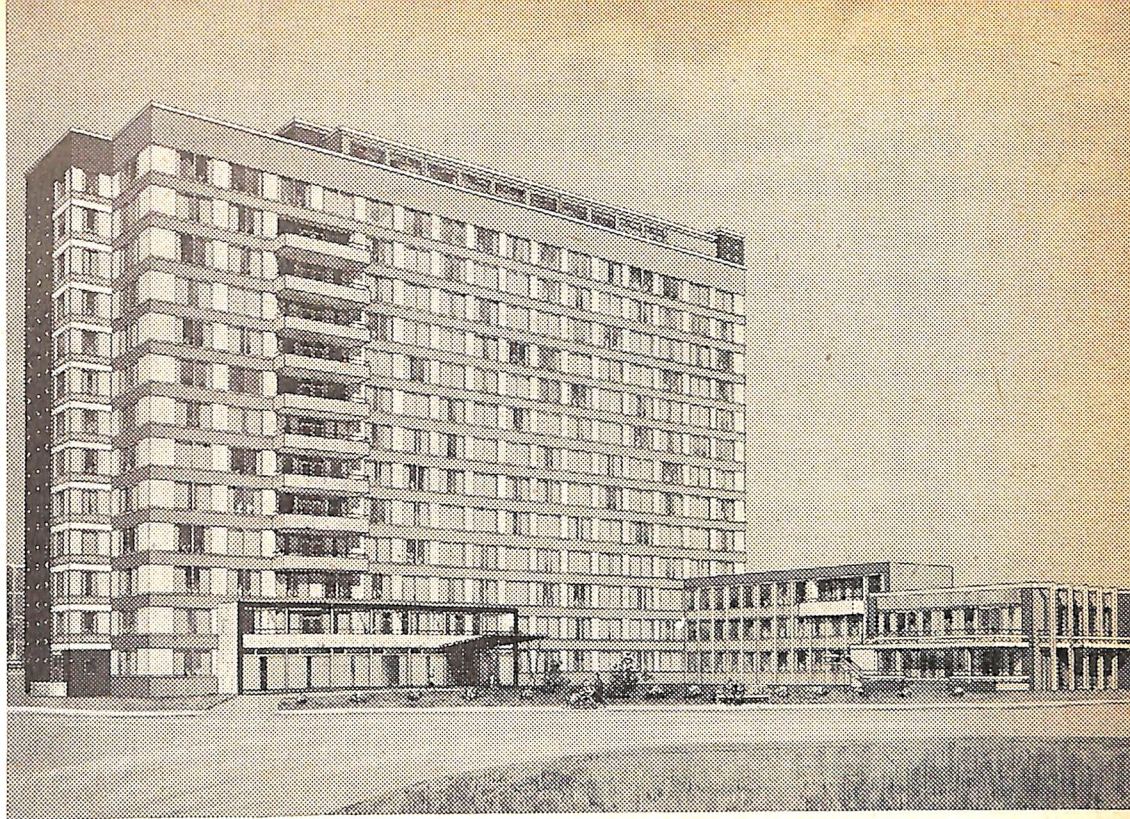
In de meeste van deze plaatsen is reeds een plaatselijke stichting opgericht. In Schiedam is men onlangs met bouwen begonnen. Andere plannen zijn bijna gereed, zodat verwacht mag worden dat nog dit jaar in een aantal andere plaatsen eveneens met de bouw begonnen kan worden, in sommige gevallen in samenwerking met de Nederlandse Centrale voor Huisvesting van Bejaarden (N.C.H.B.), een bouwcorporatie in de zin der woningwet.

De Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden streeft er naar bij het ontwerpen van plannen de zelfstandigheid van de bewoners zoveel mogelijk te bevorderen. Zo zal bij iedere woonkamer een voorruimte komen met wc, aanrecht, hang- en legkast, in sommige gevallen douche, vaste wastafel en koelkastje. In enkele tehuizen zal een winkel ontworpen worden, waar de bewoners zelf de ingrediënten voor de broodmaaltijden kunnen kopen. Vandaar ook het koelkastje op de kamer.

Mede met het oog op de personeelsschaarste wordt er naar gestreefd de dienst ruimten zo doelmatig mogelijk in te richten en lange transportwegen te voorkomen.

Bij de meeste tehuizen wordt een aantal woningen voor zelfstandige bewoning gebouwd. De bewoners kunnen dan in geval van ziekte rekenen op enige hulp van het tehuis.

Hoewel niemand in Nederland nauwkeurig weet welke behoefte er aan verzorgingstehuizen voor bejaarden bestaat, neemt men algemeen aan dat 6 - 10 pct van de bejaarden behoefte heeft aan een zodanige verzorging, dat opnemings in een tehuis gewenst is.



Ontwerp bejaardencentrum aan het Erasmusplein te Den Haag. Architecten: Joan B. Lürsen en A. van Haaren

Het is begrijpelijk dat een twintigtal plannen op het totaal van ruim 1100 bestaande niet-winstbeogende tehuizen nog niet veel te betekenen heeft en pas een eerste begin is om voor de buitenkerkelijke bejaarden een gelijkwaardige positie ten opzichte van de andere levensbeschouwelijke groeperingen van ons volk te bereiken. Er moet dus nog veel meer gebeuren:

in organisatorisch opzicht, het onderzoek van de plaatselijke besturen van Humanitas, De Vrije Gedachte en het Humanistisch Verbond of een initiatief tot de oprichting van een plaatselijke stichting tot de mogelijkheden behoort;

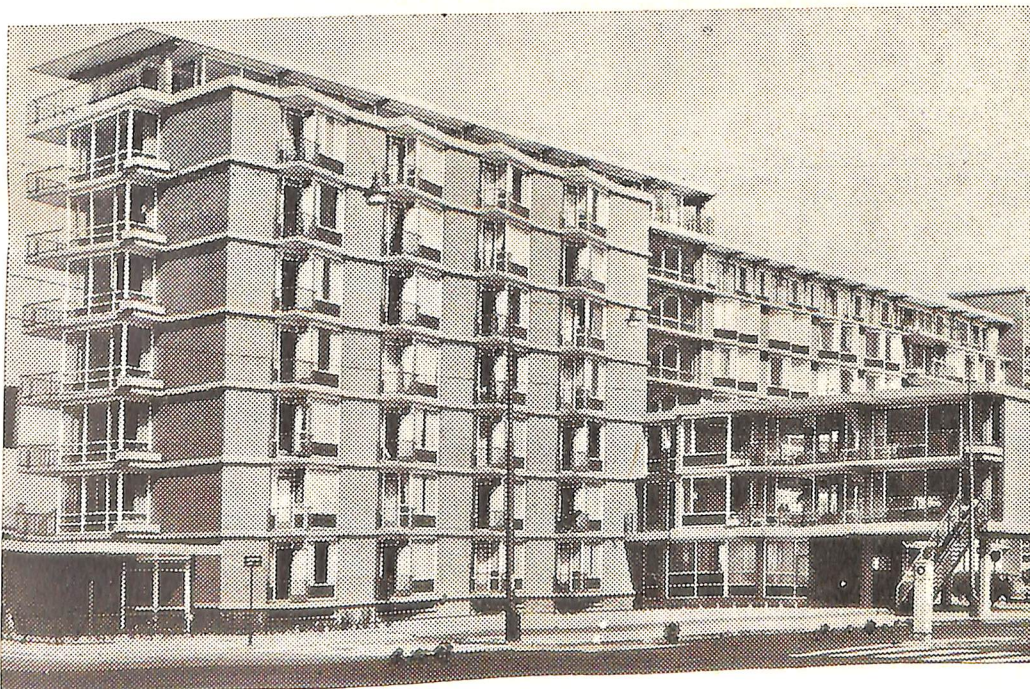
Het A. H. GERHARDHUIS te Amsterdam. Architecten: Van Tijen, Bom en Posno

in financieel opzicht: de bereidheid van de buitenkerkelijken contribuant te worden van de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden. Daarmee steunen zij het streven van de HSHB en zij maken het mogelijk een belangrijk werk verder te volbrengen. Bovendien hebben de contribuanten van de HSHB of van een plaatselijke stichting t.z.t. het recht zich als gegadigde voor plaatsing in een tehuis te laten inschrijven.

Voor Alkmaar, Wageningen en Zaandam geldt een afzonderlijke regeling; toekomstige gegadigden voor de tehuizen in deze plaatsen dienen contribuant van de stichting ter plaatse te worden.

Nadere inlichtingen kan men verkrijgen bij de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden, Slotermeerlaan 1, Amsterdam-W. Telefoon 020-13 08 11.

F. van den Berkhof



Mens en Wereld

verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredacteur: dr. H. Bongers

Redactieraad: mevr. I. M. A. Donker-Rutgers, prof. dr. J. C. Brandt Corstius, H. P. Danz, R. de la Rie, mr. dr. H. J. Roethof, P. W. van der Vliet

Redactiesecretaris: J. van Straten, Goethe-laan 73, Utrecht, telefoon 030 - 3 15 63

Administratie, abonnementen en advertenties: Oudegracht 152, Utrecht, telefoon 1 01 63; postgiro 30 49 60 t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht

Advertentietarieven op aanvraag

Abonnementsprijs voor leden van humanistische organisaties f 6,50 per jaar, voor niet-leden f 8,50, buitenland f 10,-, losse nummers f 0,30

Gevolgen van woningnood funester dan kanker

'DE GEVOLGEN van de woningnood zijn voor de gezondheid van ons volk heel wat funester dan die van het carcinoom' (kanker). De Leidse zenuwarts dr. N. Speijer constateert dit in zijn artikel 'Psychische gevolgen van de woningnood' (Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde van 25 juli 1964).

Het komt ons voor dat in het algemeen buiten medische kringen te weinig aandacht is gewijd aan dit in vele opzichten deprimerende artikel. Dat twintig jaar na de bevrijding nog rapporten moeten verschijnen over de ellende van de woningnood; dat twintig jaar nadat ons volk aan de wederopbouw van zijn steden en dorpen begon honderdduizenden nog geen eigen dak boven het hoofd hebben; dat twintig jaar na de beëindiging van Wereldoorlog II psychologen en psychiaters zich diepgaand moeten bezighouden met de geestelijke gevolgen van het woningtekort zijn feiten zo schokkend dat geen Nederlander rust zou moeten hebben voor zij tot het verleden behoren.

Tragisch is, dat het tegendeel waar schijnt te zijn. Dr. Speijer meent zelfs 'een soort afstomping' te kunnen constateren juist bij hen, die door hun werk zich dagelijks met die problemen bemoeien. Hij schrijft daarover: *'Bij officiële gelegenheden plegen belangrijke ambtelijke figuren nog al eens hun niet aflaten-de bezorgdheid uit te spreken over de ellende van de woningnood. Ook in talloze gesprekken verneemt men dezelfde uitlatingen. Men kan zich afvragen of deze woorden wel gedragen worden door werkelijke bewogenheid met deze ellende en of inderdaad wel de psychische gevolgen van deze woningnood worden onderkend. Vrijwel iedereen die zich - al of niet ambtelijk - met dit vraagstuk bezighoudt, verkeert zelf in de gelukkige omstandigheid over meer of minder, doch in elk geval redelijke woonruimte te beschikken. Inleving in de gevolgen van ongunstige woonsituaties wordt daardoor bemoeilijkt. Bovendien moet men met enige ongerustheid een soort afstomping constateren. Zoals de gezonde mens in vele gevallen geleidelijk zijn belangstelling gaat verliezen voor de zorgen die de chronisch zieke heeft, zo distantieert ook degene die in de praktijk te maken heeft met personen met huisvestingsmoeilijkheden, zich intra-psychisch hiervan, mede omdat in vele gevallen geen hulp mogelijk is. Terzeldertijd zijn er vele woningzoekenden die, na talrijke vergeefse pogingen, de moed opgeven en berusten in een vaak zeer slechte woon-situatie'.*

Dr. Speijer signaleert met deze nuchtere woorden een afschuwelijke toestand die zich - zijns inziens, en wie ziet het optimistischer? - aan het ontwikkelen is. Er is, voor de scherpe opmerker, maar weinig nieuw feitenmateriaal nodig om vast te stellen dat er nieuwe groepen 'gediscrimineerden' in ons midden leven:

a. de slechtbehuiste gezinnen, die óók door de voortdurende stijging van de huren en koopprijzen van huizen, vrijwel iedere mogelijkheid ontnomen zien zich ooit een écht menswaardig woonmilieu te scheppen;

- b. de matig 'goed' behuisten, die door gezinsuitbreiding langzaam afzakken tot groep a;
- c. de jong-gehuwden voor wie 'dankzij' de bepalingen van de meeste huisvestingsbureaus weinig kans is binnen weinige jaren een woning te krijgen waarin zij hun eigen levenssfeer kunnen scheppen;
- d. werkende jongeren, die niet (meer) bij hun ouders thuis kunnen of willen wonen - over hen bestaat in het geheel geen cijfermateriaal - en studenten, wier aantal op 50.000 geschat mag worden;
- e. de blijvend ongetrouwde boven-25-jarigen die - zelfs als zij financieel enigszins draagkrachtig zijn - vrijwel uitsluitend aangewezen zijn en blijven op kamerhuur. Afgaande op gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek schatten wij hun aantal ver boven het half miljoen.

IN DIT ARTIKEL willen wij ons beperken tot enkele facetten van de problematiek der laatste drie groepen. Niet omdat wij hun woonmoeilijkheden het grootst achten, maar omdat daarop misschien te weinig aandacht gevestigd is. Ook dr. Speijer baseert zich, als wij zijn artikel goed interpreteren, op deze gedachte. Verder is er een toevallige aanleiding tot het schrijven van dit artikel. Enkele maanden geleden verscheen in Amsterdam het rapport 'Wonen onder de dertig', het resultaat van een onderzoek ingesteld door een werkgroep uit de jongerenorganisaties, die samenwerken in 'Inter-4': Jeugd en Evangelie, Humanistische Jongeren Gemeenschap, Jeugd- en Jongerencentrum 'Ruimte' en de Studenten Vakbeweging. Het bevat een 'inventarisatie van de huidige situatie' en de visies op het woningprobleem van de zenuwarts E. de Wind, de architect J. J. Vriend en de econoom drs. E. B. Schuurman. Om maar met de deur in huis te vallen: de conclusie van deze drie deskundigen luidt:

'De oplossing van de woningnood, ook onder jongeren, is alleen mogelijk als de woningbouw uit de particuliere sfeer wordt gehaald en wordt gezien als een gemeenschapszaak waarvoor de verantwoordelijkheid bij de overheid ligt'.

De rapporteurs beklagen er zich in hun inleiding over, dat in het algemeen jongeren beneden de dertig een 'vergeten groep' schijnen te vormen, zeker als men het beleid ten aanzien van de woningtoewijzingen beziet. Opmerkelijk achten zij het, dat in de Volkstelling van 1960 de bevolking in drie groepen werd verdeeld: tot 40 jaar, van 40 tot 65 en boven de 65.

HUN KRITIEK is gerechtvaardigd: de 25 tot 40-jarigen behoren in grote lijnen gezien tot het bevolkingsdeel dat gezinsvorming beoogt, dus voor de instandhouding van ons volk de 'creatieve' groep. Een volk, dat inderdaad aan zijn toekomst werkt zou ook - of misschien juist - bij zijn huisvestingsbeleid bijzondere aandacht aan die groep moeten wijden. Maar is dat zo? Het rapport vermeldt dat er bij het Amsterdamse CBH momenteel 35.000 woningzoekende gezinshoofden staan ingeschreven. 'Er blijkt (echter) nooit een onderzoek te zijn gedaan naar de omvang van de woningnood

van de groep die zelfs niet voor een urgentieverklaring in aanmerking komt', dus de laatste twee groepen waarop wij doelen. Hoe groot die nood is blijkt dus volstrekt onbekend te zijn. Het rapport spreekt dan ook van 'struisvogel-politiek: wat men niet weet, wat niet in cijfers is vastgelegd, telt niet mee'. Misschien gaan de autoriteiten - suggereert het rapport - ervan uit dat jongeren weinig eisen stellen aan hun huisvesting, omdat deze 'een tijdelijke is - als men trouwt kan men immers ingeschreven worden? Waarbij dan vergeten wordt, dat het 'tijdelijke' vaak uit kan lopen tot een periode van tien of meer jaar, en dan: velen trouwen niet'. Maar ingeschreven staan bij een huisvestingsbureau betekent nog niet voor een eigen woning in aanmerking te komen!

HOEVEEL JONGGEHUWDEN apart wonen schijnt ook al niet bekend te zijn. Dergelijke on-zedelijke huwelijksituaties geven aanleiding tot ernstige conflicten. Maar dr. Speijer wijst erop, dat als jonggehuwden bij ouders gaan inwonen, die conflicten nog dieper grijpen en 'uitbarstingen vrijwel onafwendbaar zijn'. Hij doelt hierbij niet op de huisvestingsconflicten van mensen die geestelijk min of meer labiel zijn, maar op die van 'normale personen'. Deze uitbarstingen variëren van 'hefvege woede-explosies tot angst-hysterische reacties, terwijl zelfmoordneigingen niet zeldzaam zijn. Vooral het beleven van het seksuele in hetzelfde huis waarin de ouders wonen, wordt door zeer velen als storend onder-vonden. Het kan zelfs leiden tot impotentie en frigiditeit. De 'gehorigheid' is hierbij zeker ook van betekenis... 'Komen er kinderen, dan spit-sen de situaties zich nog toe'.

De problemen van jonggehuwden die bij 'derden' inwonen, zijn deels dezelfde, deels van andere aard. Talloos zijn de conflicten die ontstaan door gezamenlijk gebruik van de keukens bij voorbeeld, conflicten tussen 'de nette huis-vrouw' en 'de slordige huisvrouw'. Ook hier constateert men verscherping van de conflicten als er kinderen worden geboren.

De zenuwarts E. de Wind (rapport 'Wonen onder de dertig') spreekt als zijn mening uit, dat de woningnood onder de jongeren 'veel erger is dan men op grond van statistieken zou verwachten'. (Wij zeiden al: er is daarover vrijwel geen cijfermateriaal bekend). 'Want' - zegt De Wind - 'het verschil tussen de objectieve criteria op grond waarvan iemand een (eigen) woning krijgt, en de subjectieve behoefte is wel zeer groot. De jonge mensen zijn nog niet een bepaald aantal jaren getrouwd, hebben nog niet een bepaald aantal kinderen, ze zijn nog niet een bepaald aantal jaren ingeschreven enzovoort, enzovoort'.

OVER DE NOOD van de kamerbewoners - of dat nu werkende of studerende jongeren zijn of blijvend ongetrouwden - noemt het rapport 'Wonen onder de dertig' eveneens harde feiten. Het citeert hiervoor het zg. 'Rapport-Visman', al in 1956 uitgebracht:

'Vele onderhuurders (kamerbewoners) hebben te lijden onder de bemoeizucht en overlast van de hoofdbewoners/hospita's; er wordt geen rekening gehouden met de aanwezigheid van onderhuurders; de activiteiten moeten worden be-

perkt; men wordt gedwongen tot conversatie met de hospes/hospita; men is afhankelijk van het humeur van de hoofdbewoner; men wordt gecontroleerd; er zijn moeilijkheden bij de gas-, water- en elektriciteitsvoorziening; plagerij en diefstal; moeilijkheden bij het ontvangen van bezoek (om van overnachten niet te spreken); men wordt gedwongen tot het huren van dure gemeubileerde kamers; er heerst grote onzekerheid bij het wonen op kamers...

Ieder van ons, die enigszins op de hoogte is van de problemen der 'kamerbewoners' zal moeten toegeven, dat het Rapport-Visman maar een uiterst sobere opsomming geeft van de moeilijkheden en de bergen conflictstof. Daarover zijn verhalen te vertellen die haast ongeloofwaardig zijn. Een jonge Utrechtse student moest b.v. ervaren, dat toen zijn 'hospes' met vakantie was gegaan hij de deur van de wc met een zwaar hangslot had gesloten, dat hij eveneens water, gas en elektriciteit had afgesloten. En dan te bedenken, dat 'hospes' nog altijd 'gastheer' betekent...

Sinds 1956 - toen het rapport-Visman verscheen - zijn de toestanden voor kamerbewoners eerder verslechterd dan verbeterd. Het kamertekort heeft schrikbarende omvang aangenomen. En de woningnood geeft aanbieders van woonruimte - of wat daarvoor moet doorgaan - geweldige mogelijkheden tot uitbuiting van hen, die gedwongen zijn 'op kamers' te leven. Het rapport 'Wonen onder de dertig' signaleert, dat in Utrecht bij voorbeeld 'in vijf jaar tijd de kamerhuren ruim twee maal zo snel zijn gestegen als de huren in het algemeen'. Veelal blijkt de kwaliteit van de kamers vóór beneden de eisen te zijn die men eraan moet stellen. Verscheidene tegen hoge prijzen verhuurde kamers hebben in het geheel geen bergplaats, vele zijn erg vochtig en hebben geen stookgelegenheid, om van gebrek aan uitzicht, slechtere verdere accommodatie (keuken, vaste wastafel, douche, bel, brievenbus enz.) maar niet te spreken. De meeste studenten wonen zeer slecht. Het totale tekort aan 'goede en betaalbare studentenkamers' benadert momenteel in Amsterdam alleen de 5000... Het is ondoenlijk alle facetten van het rapport 'Wonen onder de dertig' in kort bestek te doen uitkomen. Daarom betreuren wij het, dat het rapport niet op veel ruimer schaal beschikbaar is. Wij zelf konden slechts met grote moeite een exemplaar bemachtigen!

WE MOETEN NOG enige aandacht besteden aan de opmerkingen van architect J. J. Vriend. Hij stelt de klemmende vraag 'of zeker in deze tijd woningen doodgewone handelswaar mogen zijn, of gebouwd moeten worden uit sociale overwegingen, zonder winstdoelstellingen. Hier komen' - zegt hij - 'de sociaal-gerichte' burgers in strijd met de felle bevorderaars van het vrije 'particuliere initiatief'. Even verder laat hij erop volgen: 'De verschillende woonvormen voor jongeren, oplopend naar de graad van onafhankelijkheid, zouden voor de besten onder onze nederlandse architecten nauwelijks een probleem vormen, mits de plannen die zij gemaakt hebben niet in portefeuilles moesten blijven (de echte goede architecten zijn onverbeterlijke idealisten)'. Vriend richt zijn aandacht ook op de woonmoeilijkheden van meerderjarige jongeren, die het thuis-wonen als een belemmering voor hun

geestelijke ontplooiing ervaren - geen 'privacy' - en hij zoekt de schuld voor dat vraagstuk in het feit, dat 'de woningbouw op minimumruimte en -kosten gericht is'. Het is ook de vraag of het 'buitenshuis willen wonen zo drukkend ervaren zou worden door vele jongeren, indien de woningplattegronden door voldoende ruimte en praktische indeling voor die jongeren voldoende 'privacy' zouden geven. Zelfs onze beste woningbouw is, ondanks alle schijnbare moderniteit, nog behept met vele kwalijke erfenisstukken der 19e en begin 20ste eeuw'. En nog verder:

'Zo zou er eveneens geld moeten komen om tal van woningen, door allerlei technische voorzieningen, meer bruikbaar te maken voor het huidige levenspatroon, geld dat bij voorbeeld bespaard zou kunnen worden op luxueuze, overgeperfectioneerde uitvoering van talrijke kantoor- en overheidsgebouwen'.

Van die technische voorzieningen noemt hij in de eerste plaats centrale verwarming, omdat C.V. de ruimte in een woning bijna dubbel zo groot maakt, dat wil zeggen: jong en oud behoeven zich des winters niet altijd, uit noodzaak, samen te trekken om één warmtebron. Door centrale verwarming wordt elk huis als het ware 'flexibel bewoonbaar'. Een tweede belangrijk probleem, waaraan volgens Vriend onvoldoende aandacht wordt besteed, is dat van de geluidswering.

De econoom drs. E. B. Schuurman meent, dat 'wij op velerlei gebied overspoeld worden met niet-essentiële goederen, terwijl bepaalde sectoren (van ons maatschappelijke leven) waaronder de bouw, achterblijven'. Hij stelt voor de woningbouw onder te brengen 'in de categorie van levensbehoeften waarin we niet afhankelijk willen zijn van het particuliere initiatief. Daarbinnen vallen b.v. het onderwijs, de bouw van infra-structurele werken als wegen, spoorwegen, deltawerken, zuiderzeepolders, gezondheidszorg e.d.'.

MISSCHIEN OOK onder invloed van het rapport 'Wonen onder de dertig' heeft het Amsterdamse gemeentebestuur in maart van dit jaar wijzigingen aangekondigd die de 'regels voor de woningdistributie' voor jongeren iets verzachten. Zo is de leeftijd waarop men zich als woningzoekende kan laten inschrijven verlaagd van 30 op 21 jaar. Pasgehuwden en alleenstaanden kunnen thans in aanmerking komen voor een tweekamerwoning in de 'oud-bouw'.

Deze beslissing lijkt heel wat, maar zij heeft - naar het ons voorkomt - voorlopig niet veel om het lijf. Vanaf 21 jaar kunnen jongeren dus *ingeschreven* worden als woningzoekende. Dit houdt niet in dat het CBH hun ook een woning zal toewijzen. En als zij een woning krijgen dan zijn de nieuwe woonwijken voor hen taboe: zij komen alleen in aanmerking voor een 'tweekamerwoning in de oud-bouw'. Waar daarvan de grenzen liggen vermeldde het artikel in het Algemeen Handelsblad van 24 maart - waaraan wij deze gegevens ontfen - niet. Moeten de normen ervoor nog worden vastgesteld? Als men onder 'oud-bouw' alleen zou verstaan wijken als 'de Pijp', de Staatsliedenbuurt, de Oosterparkbuurt, de Jordaan, Kinkerbuurt, Dapperbuurt e.d. dan betekent dit, dat het overgrote deel van de Amsterdamse jonggehuwden in tot achterbuurten vervallen stadsdelen worden opgeborgen. Eenmaal daarin woon(?)achtig zal het de meesten niet meevallen tot de 'betere buurten' door te dringen. En dit betekent dan weer, dat hun kinderen niet de sfeer, de ruimte en het licht zullen krijgen die voor hun gezonde lichamelijke en geestelijke groei nodig zijn. Hopelijk is onze visie te pessimistisch.

In een tweede artikel over de woningnood onder de jongeren willen wij trachten dr. Speijers gedachtengang en ernstige waarschuwingen nader te belichten.

J. v. S.

leven sverz ekering ng op index benad ering basis

Aurora

Zend mij vrijblijvend alle inlichtingen over uw Index-Benaderingspolis.

NAAM:

ADRES:

WOONPL:

(In open envelop, gefrankeerd met 7 cts postzegel, zenden aan:
N.V. Levensverzekering Maatschappij
AURORA, Stadhouderskade 1a, A'dam).

Lezingen voor de radio

Zondag 16 mei VARA 9.45 uur: dr. G. Stellingma 'Kenniss van het geestelijk leven'

Zondag 23 mei VARA 9.45 uur: A. L. Constandse over 'Religie zonder bijgeloof'



'Ik zie de toekomst donker in...'

HET HUMANISTISCH OPLEIDINGSINSTITUUT

roept gegadigden op
voor de opleiding tot:

A: Geestelijk Raadsman

B: Docent Humanistisch Vormings Onderwijs

Tijd en plaats:

De colleges worden gedurende twee jaar gegeven te Utrecht, zaterdags om de veertien dagen van 14 tot 18 uur. Vakantie van 1 juli tot 1 september.

Hoofdvakken:

Humanistiek, filosofie, andragogie, groepswork, kennis van de bijbel, van het Christendom en van de niet-westerse religies.

Vereisten:

Middelbare schoolopleiding, plus enige jaren voortgezette studie (ter beoordeling van de Commissie van Toelating) – leeftijd 25 tot 35 jaar – humanistische levensovertuiging.

Mogelijkheden:

Na de studie bestaat de mogelijkheid om als vrijwilliger of als beroepskracht werkzaam te zijn.

Onkosten:

Het cursusgeld bedraagt f 400,- per jaar. Er bestaat mogelijkheid tot reductie of vrijstelling.

Brieven:

Aanmeldingen en inlichtingen bij het Humanistisch Opleidings Instituut, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. 030-10163/29563.

ANNONCES

Welke bescheiden, ontwikkelde man, tussen 40 en 48 jr., zou graag in contact komen met weduwe met 4 schoolgaande kinderen, academisch milieu.

Brieven onder nr. M.W. 180 a/h bureau v/d blad.

Heer, vrij huis bewonend, op goede stand te Arnhem, zoekt contact met dame, m.l., om voor gezamenlijke

rekening de huishouding verder voort te zetten! Goede hulp aanwezig.

Brieven onder nr. M.W. 179 a/h bureau v/d blad.

Dame, 47 jaar, eigen inkomen, zoekt huisvesting bij heer/dame m.l. Genegen tot enige lichte huish. bezigheden.

Brieven: A. Treurniet-Wiersma, de Sav. Lohmanlaan 71, Den Haag.

„Opvoeding op het gebied der sexualiteit”

geschreven door Prof. Dr. A. C. Drogendijk, P. J. F. Dupuis (arts), Prof. Dr. Ir A. F. van Leeuwen S.J., A. G. van Omme (arts), J. Reehorst, P. W. van der Vliet, Dr. J. J. A. Vollebergh, Prof. Dr. H. R. Wijngaarden, Dr. R. Zijlstra. (Uitgave N.G.C.).

Verkrijgbaar bij het Centraal Bureau, bij voorkeur door storting en overschrijving van f 1,50 op postrekening nr. 30 49 60 t.n.v. Humanistisch Verbond Utrecht, met op het strookje de vermelding N.G.C. nr. 22.

„VERANDEREND LEVENSBESEF”

samengesteld door Mevr. Hella S. Haasse, Ds. E. van Bruggen, Prof. Dr. H. Freudenthal, Prof. Dr. T. T. ten Have, Ds. S. J. Popma, J. Reehorst, Dr. C. Scharff O.S.A. en Prof. Dr. R. Schippers.

Uitgave Nederlands Gesprek Centrum.

Verkrijgbaar bij het Centraal Bureau, bij voorkeur door storting en overschrijving van f 1,50 op postrekening 30 49 60 t.n.v. Humanistisch Verbond Utrecht, met op het strookje de vermelding N.G.C. nr. 28.

HUMANISTISCHE STICHTING 'SOCRATES',
OUDEGRACHT 152, UTRECHT



LANDDAG SOCRATES

De Humanistische Stichting 'Socrates' organiseert op zondag 23 mei 1965 in 'Overvoorde', Van Vredenburgweg 170-174, Den Haag-Rijswijk, haar voorjaarslanddag over het onderwerp:

CULTUUR EN TECHNIEK

Over de wederzijdse beïnvloeding van de culturele situatie en de technische ontwikkeling spreken: Prof. Dr. H. Freudenthal en Drs. W. G. L. de Haas.

Voorzitter is Dr. P. Thoenes.

Kosten f 3,75 p.p. Donateurs en contribuanten f 1,25 p.p. Een lunch kan worden geserveerd voor f 3,75.

Inlichtingen en aanmeldingen bij het secretariaat van 'Socrates', Oudegracht 152, Utrecht.

„ESSAYS OF A HUMANIST” by Julian Huxley

U kunt dit boek tegen de prijs van f 15,— bestellen bij het

„HUMANISTISCH VERBOND”

Oudegracht 152, Utrecht – Giro 30.49.60.

Gezond natuurlijk leven is vegetarisch leven. Een gezaghebbend oordeel over de modernste stromingen op voedingsgebied vindt u in de „Vegetarische Bode”. Een proefabonnement voor zes nummers ad f 2,50 zal u hiervan overtuigen.

Administratie: Admiraal de Ruijterweg 236 huis, Amsterdam W 2, postgiro 201587.

MENS EN KOSMOS

Gewijd aan de studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap met hun grensgebieden, onder redactie van J. M. Hondius, Dr. H. Groot, Mr. N. Kluwer, P. Krug en Dr. D. H. Prins.

Abonnementsprijs f 15,— per jaar (6 nummers). Losse nummers f 2,50.

Vraagt toezending gratis proefnummer en catalogus van uitgaven op geestelijk gebied bij de uitgever N. KLUWER-DEVENTER.

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht, gaarne 30 cent aan postzegels insluiten.